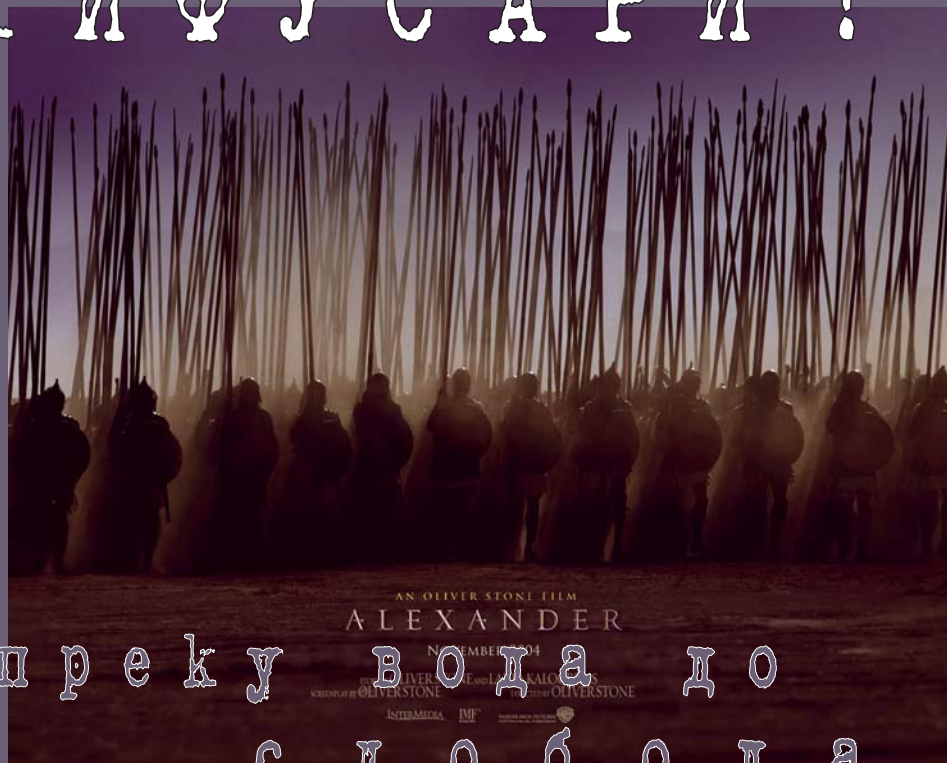

филм:

НАПРЕД ТИФУСАРИ!

преку вода до
слобода

За најновиої филм на Oliver Stone

criticque Јанко Илковски

Ама помодрев, право да ви кажам, уште пред да се сними филмот на Оливер Стоун - Александар, од јавноста што беше до толку преоптоварена од тоа дали Оли ќе се држи до историските факти или ќе се понаша ко грчки министер за надворешни работи, што предизвика, кон овој филм да се има кренат гард дури и пред да го заслужи тоа. Од друга, по сопствено искуство знам дека секој порано или подоцна ќе си го добие она што си го заслужува, или како што вели народот: 'ако сееш ветер - ќе жнееш бура'. Оли сакаше да направи филм како Сутјеска, ама тешко дека ликот на Тито може да го трэфне како тоа што Ричард Бартон го направи. Но, првин малку филмсторија.

Некаде во средината на 80-те Стенли Кјубрик, можеби единствениот режисер воопшто кој можел и направил толку силни и продлабочени филмски дела децении пред неговото време, подготвуваше проект кој требаше да ги залечи раните од лошиот успех во јавноста на филмот Бери Линдон, филм кој ловориките ќе почне да ги собира децении подоцна, исто како и Одисеја 2001, Пеколниот Портокал буквално преведен (*Cloackwork Orange* или 'темпирана бомба', во слободен превод) подготвуваше во најголема тајност филм кој требаше да ги освои симпатиите, не само на публиката туку и на критиката и конечно да го освои толку заслужениот Оскар. Во тајност беше чувана темата на филмот - Вијетнам, американските војници и нивните хумани и нехумани постапки во неа. Ова *нехумани* дотогаш беше просто незамисливо во сè уште поствоено-траумтизиранта Америка, котелот вриеше, а во него се готвеше ремек делото на Кјубрик, гулашот над сите гулаши *Full Metal Jacket*, или во превод Полн Шаржер.

Успевајќи да им се пикне, што во кревет што во чашката на шанк на некои од екипата кои работеа со Кјубрик, Оливер Стоун дознава за темата на проектот и за рекордно време (Кјубрик и онака ги снимаше филмовите ептен предолго) и во најкус можен рок го Создава **Вод**, филм кој ќе освои цел куп оскари, ќе ја шокира американската јавност и ќе ја одушеви критиката. Тогаш си кажав дека ќе го дочекам денот кога Оливер Стоун ќе биде јавно понижен заради очигледната кражба на основната идеја од, за мене, најголем режисер на сите времиња, ама не испадна баш онака како што посакував. Во меѓувреме Стоун стана единствен, буквално единствен, голем режисер кој се занимаваше со Америка, нејзините политички-општествени и дрн-дрн аспекти, па го сними и морам да признаам, извонредниот ЈФК, филмот за атентатот врз Кенеди ...и во него го кажа она што ние и онака го знаевме уште кога во маало грицкавме семки на клупа и дрочевме за светската политика, а американската јавност немаше поим што ѝ се случува. Денес режисерите во САД можат да се занимаваат со сите теми, но преферирајте да снимате политички коректни филмови, да се бават само со научна фантастика и слични теми, критиката на општеството е забранета... јасно никогаш званично, но и ова почна да се клати после Филмот на Мур 9/11, кој е снимен за 3 милиона, а заработи преку 200. Значи, Америка полека сè помалку ќе се занимава со себе, освен ако профитот е огромен, а сè повеќе со тоа што е империја, глобализација, и слични флоскули што го обликуваат општеството на планетата.

Во вакви услови да посакаш да снимиш филм за еден голем војсководец кој го окупирал Истокот за да го обедини, не само покори, сè до Индија, е тема која со раширени раце ја дочекаа продуцентите на Холивуд и човекот којшто до вчера беше голем критичар на американското општество сега го добива најголемиот буџет во историјата за единечен филм, преку 250 милиони долари, за да се сними суперспектаклот за животот на Александар Македонски. Ајде по ред да почнеме... филмот е долг, толку долг што во кино се прави пауза за да докупиш пуканки и понекој глобалистички газирани пијалак или да си помогнеш на циркулацијата на помодрените нозе. Филмот трае скоро 3 часа, што и не е предолго, ако извонредно ја стокмите и раскажете приказната. Ликовите се одлични и уверливи, но ставени во корелации коишто едноставно се неодржливи, според историска и човечка логика.

Мајката Олимпија е прикажана како мрачна пандемона која само гледа како да го протне детето си (Аце) на тронот, и така да завладее, а љубов со сопругот - јок бурда, емоции, па малку хистерични - како вештица во напад на нервоза и без мерак да ја дели постелата со Филип, како и да е Анџелина Џоли кога ќе застане пред камера сè околу неа некако станува сиво, само таа блеска, иако е прекрасна како нимфа и созрела како голем актер и со

леснотија ги пренесува емоциите на ликот врз гледачот, Анџелина ми е поуверлива во шорцеви и со два пиштола во рацете - знаете веќе на што мислам.

Вал Килмер го игра ликот на Филип, ах, прекрасен лик, корав на едно око, пие, се тепа, суетен до бесвест, животна цел му е да ги види Грците како му клечат, ја тепа жена си па ја приморува да легнат, абе прав Македонец, за жал, врска нема со животот, а и со моето скромно познавање на историјата, нема никаква врска со историјата дека Човекот кој ја создал фалангата, високо ја организирал македонската држава и ги покорил Грците имал такви карактерни особини... Ма нема да ме убедите дека простакот Филип, каков е приказан, успеал да го постигне сето тоа со таков табиет. Како може еден пијаница и силеција воопшто да се интересира за култура? И повторно тотална нелогичност барем од историски аспект. Конечно и Аџика, него го игра Колин Фарел, најжешкиот актер на Холивуд, со прекрасно бланширана коса, наспрам црните веѓи, депилирани нозе и без грам духовност, успеа на жими мајка да на-

тера десетици илјади Македонци да тргнат на 11 годишен поход сè до Индија.

Знаејќи го нашиот менталитет, а и овие десет години транзиција ме уверија дека овој народ тешко некогаш дека би го следел со толкава фанатичност и верност ако тој нема барем грам харизма. Во филмот, Александар е прикажан како обичен човек. Нема аура, нема продуктивеност, нема божественост, нема неискажлива внатрешна светлина ...патем ова се барем дел од атрибутите на некоја обожена личност која јас би ја следел 11 години сè до крајот на светот. Но Американецот едноставно не знае за овие поими или не го интересираат, тука Америте ја губат битката со која било кинематографија. Во американските филмови нема лик кој ќе носи силна Божествена светлина во себе, направете само паралела со Гибсоновиот **Страдание**, каде главниот актер не е само актер по професија туку и силен верник, запрашајте се зошто Гибсон мораше од целата планета да бара актери за секој лик во **Страдание**? Еден холивудски режисер би го решил тоа со 2 - 3 дена аудиција и game over. Едноставно американската кинематографија ја одбегнува или воопшто не ја познава продуктивноста, она што ќе го препознаете како блажен лик кај вашиот духовен отец, кога ќе ве погледне со очи само на епископ низ кој просветлува Божествената светлина на благодатта и знаете дека Бог ве гледа преку нив. Па дури и тоа да им го простам на Америте, како да го оправдам фактот што не сфативме од филмот што било тоа толку значајно за македоснка фаланга, за нејзиниот начин на војување и битките на Аллександар Македоснки со кои победувале далеку послини и побројни непријатели, а денестие битки се изучуваат како главен

предмет на најголемата воена академија во историјата на човештвото: West Point Academy. Па дури и легендарните битки не се прикажани јасно, сè некако во магла, да не кажам прашина, а ти се напрегаш да се прisetиш на документарецот од Discovery Channel за Александар Македонски и како беше прикажана битката, па ај, си велиш: уметничка - режисерска слобода.

Јас од мал прва работа што знам за Александар е како го пресекол Гордиевиот јазол, но овој мит како и другите општопознати за него не се прикажани, па така филмот повеќе се обидува да ја покаже историско-човечката страна на Александар, но тоа го прави навистина невешто или неуверливо. Остава премногу неодоговорени прашања и полувистини, иако тоа се обидува да го оправда преку монолотот на безвременскиот и ненадминливиот Ентони Хопкинс. Историските фрагменти се малку трапаво споени и филмот како да има околу 6 целини коишто како да се неповрзани меѓу себе, што задава тешкотија во течното следење на приказната. Некои мои пријатели кои беа со мене на проекцијата реагираа во стилот на немотивираноста на говорите на Александар пред битките. Секако, под импресија на научно-фантастичниот филм **Гладијатор**, во кој сценаристот можел да му стави во уста на главниот актер што му душа посака, па дури и да одржи говор каков што ни Патон не одржал пред битка, бидејќи **Гладијатор** е фикција во потполност, додека филмот за Александар мора да содржи историки одржливи вистини. Но во право се моите пријатели што ставија акцент на неговите говори, кога треба да окуражиш десетици илјади

луѓе да гинат за тебе со зборовите:

*Македионци, борете се за мене, за вас!
Најред! За Грцијаааа!*

А бе да не е навистина вака снимено би било ептен смешно, ама ваквите ком-промиси не му долкуваат на еден Оливер Стоун, каде што се гледа мешањето на грчкото лоби: добата на Александар и на македонизмот да се прикаже како доба на хеленизмот. Инаку филмот е снимен спектакуларно, во досега невидена техника, се трудел со секоја клетка на своето битие да создаде спектакуларен филм кој ќе биде класика, кој ќе те остави без здив. И има многу такви моменти во филмот, особено сцената со коњот и слонот (Букефал во борба со слон во Индија) е една од најспектакуларните сцени воопшто, тука е и големата битка против Персијанците

или кои и да беа, не е важно, и онака од историјата направил турли-тава. Како и да е, вие ќе го погледнете овој филм, затоа што генерално е позитивен кон нашето културно наследство, но и ќе го заборавите филмот - додека да стигнете до дома.

Можеби, кога ќе излезе асална копија на DVD ќе фрлам уште еден поглед - и толку. А за педерастичката во филмот, за којашто толку се зборуваше и се крена прашина, од неа има само две сцени каде што двајца мажи си изјавуваат љубов одалечени од себе најмалку 2 - 3 метри, без какви било допири или опсцености. Си викам, а да не го протумачиле погрешно историчарите она што го кажувал Александар? Знаеме ние Македонците и да бидеме безобразни, како што знаеме да се изразиме со

пцост, па тоа го протолкувал како хомосексуален афинитет? Не е чудо и тоа да е.

ANTHONY HOPKINS

Јас што сè сум изговорил во афект, ако некој утре го прочита како запис, ќе си каже дека јас ама 100% сум имал интимни односи со моите потчинети. Инаку, во светот, особено во Америка, филмот е направен параспур од страна на критиката која страшно го оцрни, а лошо стои и на кино благајните, што значи дека во иднина (после неуспехот и на Троја) помалку, многу помалку ќе гледаме филмови со историска содржина. Што се однесува до мене, супер, дај SF и пат кон ѕвездите, пушти мозок на пасење и врти бројаница во спокој два часа.

Едно пријателче од Црква кажа ама баш прекрасна работа:

за да осовоши цел свети, и да те следи оѓромна војска преку 10 години треба да си на многу високо духовно ниво, а духовноста и промискуитетноста не одаат еден со друг.

Повеќе од веројатно е дека Александар живеел во целибат, со што само се потврдува фактот дека неговите следбеници го сметале за жив бог, атрибут којшто тешко се добива ако си сексуално девијантен. Но наредната година повторно ќе пишувам за филм за Александар Македонски. Да, да, драги мои, се подготвува, веќе подолго време, филм во кој главната улога му е доделена на Леонардо Ди Каприо. За жал најновите вести говорат дека и таму ликот на нашиот Аце ќе се прикажува како двоцевка.

Наздравје!, да живее Холивуд!, - ама не се они криви, толку им сече.

Какви - такви холивудските филмови можат и да се гледаат, барем да бидат забавни ако ништо друго, ама она недокваквано европско губре ни куче со маст не може да го проголта, да не зборам за филмовите од третиот свет, сето тоа наменето само за фестивали и за искомплексирана квази-елита, со цврста намера да биде небуав за гледање и слушање, затоа што она што не го разбираш кај нас се смета за уметничко - како иначе во оваа држава Охридско Лето и Скопскиот Цез Фестивал се најзначајните културни настани, ...безоблични бесполници.

